

„Salomo's gebed om wijsheid”, dat met zoo vermanende strekking zijn plaats moest krijgen in de raadskamer, waar nog eenige scenes uit het leven van Mozes zouden worden uitgebeeld.

In de thesaurie-ordinaris kwam het niet minder toepasselijke verhaal van Jozef's voorzienig beleid en wellicht ook was voor deze kamer aan het ontwerp „de Cynspenning” gedacht, waarvan men in Rembrandt's werk een voorstudie heeft gemeend te kunnen aanwijzen en dat stellig beter in dié localiteit op zijn plaats was, dan in de justitie-kamer, waaraan men in dit verband wel eens heeft gedacht.

Wat de justitie-kamer betreft, dáár of op de vierschaar had men, waren de plannen 50 jaar vroeger beraamd stellig in een of meer schilderijen de oud-vaderlandsche geschiedenis van den onrechtvaardigen Baljuw van Graaf Willem III van Holland en zijn welverdiende straf, als afschrikwekkend voorbeeld opgehangen.

Maar de tijd had niet stil gestaan; binnen de Republiek hadden zich geleidelijk twee partijen gevormd, de „regenten” met de Amsterdamsche burgemeesters vooraan tegenover den Stadhouder, wiens centrale positie naar hun smaak te gemakkelijk tot dictatuur in welken vorm ook aanleiding zou kunnen geven. De mislukte aanslag op Amsterdam in 1650 door Prins Willem II was in dit conflict de crisis geweest, waarop, na diens dood in hetzelfde jaar, het lange stadhouderlooze tijdperk volgde.

In de tyrannen bestrijdende literatuur, die na den vrede met Spanje in 1648 haar natuurlijk centrum had verloren, werd thans meer en meer het stadhouderlijk gezag aan de kritiek onderworpen en de historiseerende staats-rechterlijke tractaten van dien tijd gaven hoog op van de machtsusurpaties van de Graven der 13de en 14de eeuwen, wanneer men wilde aantoonen tot welk gevaar een krachtig stadhouderlijk gezag kon leiden. In 1666 vindt men de bedenking dat in 't geval van den baljuw „de manier van procederen al vrij wat vreemt was toegegaan.”

De Heeren Burgemeesters vonden het stellig overbodig in hun Raadhuis de herinnering wakker te houden aan machten, die eertijds een functionaris zonder vorm van proces een kopje kleiner konden maken. Het lag ook geheel in hun lijn, wanneer men beweerde dat wanneer al dat oude kinderpraatje waar was geweest, het juist ten nadeele van graaf Willem getuigde!

Liever dan op deze geschiedenissen greep men derhalve terug naar die gevallen uit de Romeinsche historie, waar herinnerd werd aan den door den functionaris tentoongespreiden moed, onkreukbaarheid, rechtvaardigheid of eenvoud, of waar op grimmige wijze gewezen werd op den aan het ambt en zijn drager verschuldigten eerbied.

Als men ziet in welken toonaard alle motieven waren afgestemd, begrijpt men, dat de opdracht die Flinck in 1659 kreeg, en die na zijn dood onder Lievens, Jordaens, Rembrandt e.a. werd verdeeld: het uitbeelden van den